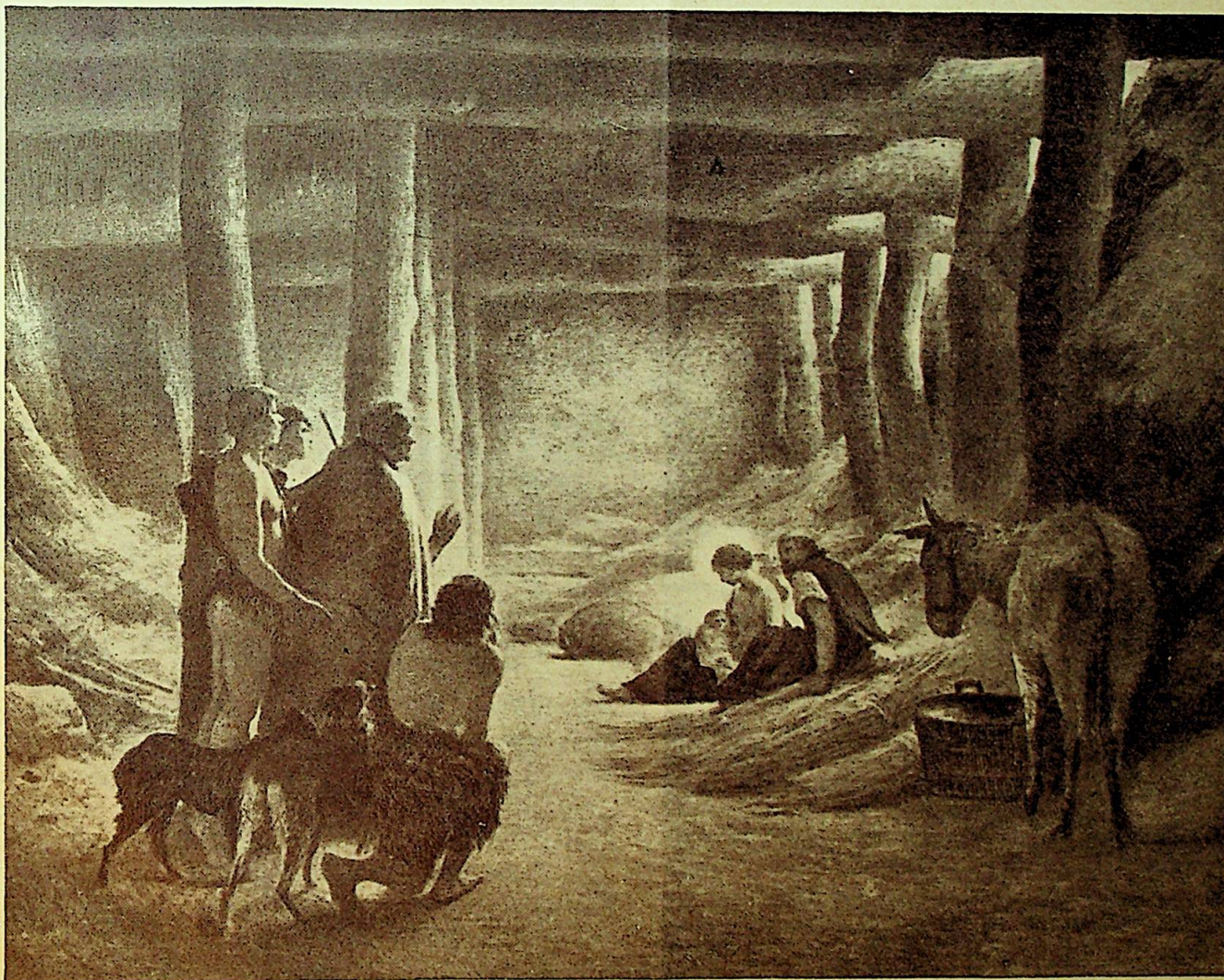

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig- i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tilleg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren privat 30487 — „St. Olav“s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De cvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHOOLD: Lysets og fredens jul. — Julen — festen for Guds trofasthet. — Angelus. — Jul i Afrika. — Statssekretærens Amerikaferd. — Vi elsker vår kirke. — Den forsvundne by under Gamlebyen i Oslo. — Maria Magdalena. — Carl Hagbarth Hansen. — St. Vincensforeningen. — Pavens befinnende. — Julehefter. — Herhjemme.

Henri Lerolle: Hyrdene kommer til krybben.

Lysets og fredens jul.

Så kommer du atter, du skjønne,
velsignede jul, med din sang,
med lys i de fattigste stuer,
med klokkenes jublende klang.
Vi trenger så sårt dine toner
som svulmer av lovsang og bønn —
de viser oss vei der han troner
i krybben, Guds evige Sønn.

Så kommer du atter, du lyse,
forjettende jul, med ditt bud
om ham som har elsket oss arme,
den evige kjærlighets Gud.
Vi glemmer så lett hvad han gjorde,
den Frelser som fødtes i kveld,
hans offer, det veldige, store,
for menneskesjelenes vel.

Velkommen til lengtende hjerter
som sukker i vinterens ve,
i mulm og i knugende mørke
hvor intet av lys er å se.
Det tindrer av sol hvor du senker
din signede fred over jord.
Du bryter med velde de lenker
som trykker de sjeler som tror.

Velkommen i ufredens tider
hvor kjærlighetsbudet blir glemt,
du kaller tillive' de minner
som dypest i sinnet er gjemt.
Du lærer oss ydmykt å bøie
vårt kne til en nåderik bønn
og løfte vårt blick mot det høie
med takk til Guds evige Sønn.

K. Kjelstrup.

Julen — festen for Guds trofasthet.

Gud er trofast — mer enn noen annen av våre kristne høitider minner julen oss om dette. Julefesten er som den store besegling av Herrens trofasthet — i første rekke mot det folk som han hadde gitt sine forjettelser og utvalgt sig blandt alle folkeslag på jorden og som også gjennom tunge tider, gjennom motgang og nød og lidelser av alle slags, holdt fast ved disse forjettelser, ja, levet i og av dem.

På den tid da Kristus blev født var der i dette folk en ikke helt liten skare som med ærlig og oppriktig alvor håpet og trodde at «Israels lengsel», «Israels trøst» og «Israels håp» snart vilde åpenbare sig — en skare som i sin midte talte Simeon og Anna, Zakarias og Elisabeth — for ikke å glemme Josef og Frelserens egen mor. De visste at Gud var trofast og ikke vilde svikte sitt ord — og vår julefest er jo beviset på at disse mennesker fikk rett når de stolte på en Gud som holder sine løfter evindeligg.

Herlig og storslått er det som skjedde hin første julenatt — men ikke minst herlig og underbart når vi ser det i belysning av Guds trofasthet til å oppfylle de løfter han gjennom århundrer, ja årtusener hadde gitt redde, syndefulle mennesker. Løfter, som var disse menneskers næring i onde og gode tider og ofte var det eneste de hadde å klamre sig til for å kunne holde motet og håpet oppe.

La oss minnes i dyp takknemlighet alle disse forjettelser — like fra Guds ord i Paradisets have til de ord som Johannes Døperen sier da han ser Kristus komme imot sig. La oss minnes ordene til den ulykkelige mann og kvinne som stod under kunnskapens tre, fortvilte over all den ulykke og synd de hadde ført over sig og alt det skapte, men som fikk trøst og nytt livsmot ved løftet om at ved en annen kvinne skulde han komme som vilde gjenoprette alt det der nu var ødelagt. Og la oss minnes hvad røsten i ørkenen forkynte om å berede veien for Herren og talte til alle dem som tynget av sine synder flokkedes om ham for å få hjelp og trøst, og da fikk utpekt klart og tydeligg: «Se det Guds lam som bærer all verdens synder —!»

Der ligger en lang, lang tid mellom syndefallet og Døperens fremtreden i Judeas ørken ved Jordans flod — men i hele denne lange ventetid fornemmer vi stadig Guds stemme som gjennom sine

profeter taler nytt håp og fortrøstning inn i angstfylte menneskehjerter slik at Guds eget folk stadig har for øie den trofaste Gud og stadig lever i glad forventning om den tid da alle løfter går i oppfyllelse.

*

Så oprant den første julenatt — den første julefest, Guds trofasthets fest. «Om enn han venter lenge, så holder han sitt ord til dessto større glede for oss». Derfor den jublende tone i juleevangeliet: de gamle forjettelser fullbyrdes — forjettelsene som er gamle som det glade budskap selv og evig ungt som det. Men selv om de er gått i oppfyllelse, har de noe å si oss den dag idag. I våre mørke stunder skal de minne oss om at Guds trofasthet aldri svikter den som selv er tro. Julen stadfester dette — men oss tilkommer det å huske dette hver eneste dag året rundt når tvil og mistillit går til angrep på vår sjelefred.

«Han er trofast som kalte eder —». La disse ord være julestjernen også over vårt liv!

Angelus.

Et bidrag til reformasjons-«jubileet».

Dette lille tankevekkende stykke er tatt fra den kjente svenske konvertitt Niels Beskow's: «Innför Guds Ansikte»:

En vårkveld stod jeg med pater Guardian på terrassen ved fransiskanerklostret i Tiberias. Efter måltidet i det kjølige refektorium hvortil jeg var blitt innbudt på en enkelt rett, tillaget av «Simon Petri fisk», hadde vi spilt noen partier sjakk og var deretter gått ut for å nyte utsikten over Genesareth og de i rødt og fiolett skinnende fjell på den annen side av sjøen.

Mens vi tause beundret all denne naturens skjønnhet og lot minnene fra disse egner tale sitt eget mektige sprog, begynte det plutselig å ringe. Det var klosterklokkens sølvtoner som kalte til Angelus. Pateren tok hatten av sitt grånende hode og bad med inderlig andakt.

Jeg har hørt det ringe til Angelus adskillige ganger og på de mest forskjellige steder: Langt oppe i Tyrolerfjellene og fjernt ute hvor det åpne hav begynner og hvor oceanets bølger brytes mot Portugals kyst — på Westphalens sletter og ut over Ita-

J. F. Millet: Angelus.

lias olivenskoger. Angelusklokken har kalt folk til andakt i det skjønne land hvor Rhinens middelalderlige borger ennu står — på Hollands av tulipaner rødmende marker — i Londons mektige Westminsterkatedral og i den ennu mektigere St. Peters domkirke — og i mange små skjulte kapeller og klostrer. Men aldri før har dog klokkenes kallen til Angelus gjort et så gripende inntrykk på mig som denne aften ved Genesareth sjø.

Kan hende var det fordi disse toner i mine øren lød som et ekko av det første Angelus — det Angelus som hadde lydt i nærheten av disse egner. Det synes mig at jeg for mitt indre blikk så engelen som Gud hadde sendt til jomfruen i Nasaret med den kongelige hilsen: «Hil dig, Maria, full av nåde! Herren er med dig, du velsignede blandt kvinner!» Hvor gjorde ikke klosterklokkens klare toner dette minne levende for mig!

Da de siste toner var død hen og pateren hadde endt sin bønn, vendte han sig mot mig og sa med dypt alvor i sitt ansikt: «Akk, nu har De jo ikke Angelus i Deres hjemland». Og han hadde rett. De nordiske folk har hatt Angelusbønnen — men de har den ikke mer. I over syv hundre år ringet det til Angelus også her oppe i Norden, men det er meget, meget lenge siden. Og hvad har vi ikke mistet av stort og verdifullt med denne bønn!

Reformasjonen tok meget — både av det som hører det indre sjeleliv til og av det som virker som ytre hjelpemidler. Som en stormvinn for den hen over våre land og stengte kirkenes porter — de porter som hittil hadde vært åpne alle årets dager, men som nu kun åpnes til søndagens korte gudstjenester. Og vårt folk som hadde følt sig hjemme i sine kirker blev nu fremmed for dem. Da blev også den evige lampe foran altrene slukket for ikke å tennes mere — og mørket lå tungt under kirkenes hvelving. De bibelske bilder på vegg og tak

blev overkalket og denne folkets billedbok, som var til fryd for så mange øine og til trøst for så mange hjerter blev lukket til. De utskårne og forgylte trebilleder av vår Frelser, hans hellige Mor og de mange høitelskede helgener blev forviste og overgitt til glemselen på et eller annet mørkeloft, om de ikke blev sønderbrudte og brent til aske. I de gylne eller av jern fintsmidde røkelseskar slukket gløden, ti ingen røkelse måtte mer stige op fra dem som symbol på de fromme bønner, opsendt av troende sjeler. Bedeskamlene blev fjernet for at ingen skulde bøie sine kne i bønn i det hus som dog var vigslet til å være nettop et bønnens hus. Selv det lille karr ved kirkens inngang blev sønderbrutt — det skulde ikke mer ved sitt vann føre tanken hen på det sjelebad som trenges for å renske sjelene til verdig å stedes i Guds nærhet — og til sist holdt menneskene op med å gjøre korsets tegn for panne, munn og bryst — de kastet vrak på den fromme skikk de hadde tatt i arv efter Kirkens martyrer. Og i denne stund da så meget blev lagt øde for våre nordiske folk — da holdt også klokken op med å ringe til Angelus.

Ja, vi har intet Angelus — skjønt vi trenger så sårt til det. Vi trenger til at kirkeklokkene hver dag både morgen, middag og aftens skal ringe til bønn. Ti store skarer i vårt land lever og dør uten å be. Og alle dem som lar dag efter dag, år efter år av sitt liv gå hen uten å bøie sitt hode til bønn, må Angelus-klokken kalle. Den må vekke dem op av søvnen for at de ikke sovende skal gå inn i døden. Den må ringe for disse stakkels menneskers øren, ringe så det gir gjenlyd før eller senere i deres samvittighet, så at de endelig forstår at de ikke alene skal ha omsorg for sitt jordiske liv, men at de også skal tenke på den himmelske gjest som bor i deres bryst og som intet brød kan mette og ingen klær kan varme og gull ikke gjøre rik. Denne gjest som hverken fornøielse eller nytelse kan tilfredsstille, er vår udødelige sjel, skapt til den evige salighet, men som også kan bli fordømt. Angelusklokken minner oss hver dag ved sine toner om Kristi ord: at det intet gavner om vi ved arbeid og besvær, ved kloke beregninger og heldige spekulasjoner, vinner den hele verden, hvis vi tar skade på denne vår udødelige sjel. Angelusklokken ringer inn i alle menneskehjerter at der finnes en annen verden enn denne støvets jord, som er dømt til undergang — der finnes en usynlig himmelsk verden som er vårt rette hjemsted. Angelus-klokken skal bringe frem av glemselens natt den sannhet at der finnes en Gud, som hvert menneske skal ta inn i sitt liv hvis vi vil finne fred i vår sjel.

Men også til oss som ber, har Angelus-klokken et budskap: ti der kan for oss alle komme tider hvor selv de som har den mest glødende kjærlighet, kan bli kalde, hvor de som har vært mest nidkjære, kan bli efterlatende, hvor de som har våket med den største trofasthet, kan bli trette og sløve — de frimodigste kan bli motløse og de tapreste la

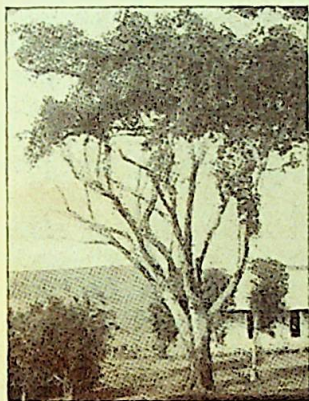
sverdet synke og fristes til å gi op. I slike stunder kan Angelus-klokkens toner få den sluknende glød på hjertets arne til å blusse op igjen, idet de fornyer den utmattede årvåkenhet og styrker fri-modigheten hos de trette stridsmenn.

ANGELUS —

måtte det dog atter snart ringe til bønn over land og by, over fjell og fjære, over skog og mark, over gater og veier —! Ringe for alle dem som arbeider, som bærer dagenes byrder og hete — for dem som er trette til døden — for dem som allerede strides med døden —! Måtte Angelustonene atter tre ganger om dagen kalle hele folket til bønn, slik som den gjorde det for århundrer siden!

Der finnes et maleri som gjengir en kirkeklokke med svingende knebel. Og tårnet hvori klokken henger, er omgitt som av en sky av engler hvis vinger lyser mot den mørke himmel. Det er mer enn en malerisk fantasi — det er den levende virkelighet. Ti når det ringer til Angelus åpnes himmelen for sjelen som ber og alt hvad denne vår stakkels fangne sjel har drømt om og håpet, alt den i hellig brennende lengsel higer etter forvandler sig da til bønn. Men når himmelens porter åpnes for sjelen ved Angelusklokkens toner, da svever en skare av strålende engler til jorden — en Angelus Dei, en Herrens engel, en kraft fra Angelus-klokken åpner himlen for sjelen og sjelen for himlen. Og da blir det høitid over det daglige liv.

Jul i Afrika.

En liten misjonsstasjon inne i det heteste Afrika — og julekveld! Kan vi tenke oss det? Kan vi tenke oss jul uten en vinternatts kjølige blå himmel med de kjente lysende stjernebilleder — uten sne som knirker under mange travle føtters trin — uten juletre med glitter og kurver og lys på sine stive grønne nålegrener? En jul hvor ingen tradisjonsrik glede stemmer

sinnene til fest når dens gjentagelse nærmer sig og hvor man uker i forveien arbeider med gaver som skal gis og mottas, med forberedelser til alt som skal spises og drikkes? En jul uten alt dette — kan det være jul?

La oss avlegge et besøk da på en slik liten misjonsstasjonen inne i det mørkeste Afrika. I bakgrunnen en sterk og uigjennemtregelig mur av tropiske urskoger — rundt om til alle sider store øde strekninger hvor negrenes hus ligger spredt i små klynger med mange kilometers mellomrum. Her er trist, vanskelig, uvant — men en liten tapper skare «hvite fransiskanerinner» har dog slått sig ned nettopp her og for noen tid siden kom den første misjonsprest. Så bygget ingeniøren fra det nærliggende centralafrikanske jernbaneanlegg dem et lite hospital med en liten bolig for presten på den ene side — og nu drømmer de alle om at den annen side av gårdsplassen skal komme til å rumme et beskjedent gudshus, et beskjedent lite kapell. Inntil

denne drøm går i oppfyllelse må de greie sig med et rum i hospitalet.

Ja, så er det altså juleaftensdag. Solen gjennomsteker jorden med sine nesten lodrette stråler, men tro ikke at her ikke er julestemning allikevel skjønt den antar helt andre former enn dem vi er vant med. Lenge har barna — og de voksne for den saks skyld med — ikke tenkt eller talt om annet enn denne julehøitid. Store og små har lengtet etter den, gledet sig til den — og helt fra den tidlige morgenstund av kommer de strømmende fra alle kanter, fyller den lille klostergård og beleirer skriftestolen. De vet at dette er den første og viktigste forberedelse og mange av dem har vandret hele natten for å komme tidsnok frem.

I hospitalet er det travelt. Det primitive «kapell» kan ikke rumme alle de mange hundre, både hedninger og kristne, som er kommet og derfor skal midnattsmessen leses under fri himmel, ute på gårdsplassen, hvor der foran inngangsporten kneiser to mektige palmetrær. Imellem dem reises alteret, som de kjærlige og omtenkssomme søstre smykker helt efter negrenes smak med mange brokete bånd og kulørte lamper slik som de vet at «menigheten» finner det herlig. Henne ved muren kneiser «juletreet» med riktige julelys, med kulørte guirlandere og forgylte frukter, med kurver og kremmerhus og hjerter — resultatet av mange ukers iherdig arbeid. Alt er «riktig» — men akk, selve juletreet, hvordan er det at det ser ut? Store palmeblader er plantet i en krets og slynget kunstferdig inn i hverandre så de danner som en fast pyramide. Det har ikke den fjerneste likhet med det vi pleier å kalle et juletre — men i negrenes øine er det et under av herlighet — og herligst er «krybben» reist ved treets fot. Ennu består den bare av

Festen forberedes.

et lite Kristusbarn som ligger og smiler i sin krybbe — de fattige søstre har ennå ikke hatt råd til flere figurer. Men om noen timer blir det allikevel folksomt om krybben, for når julesalmene synges vil små sorte levende «engler» i hvite klær knele rundt den mens «englenes» foreldre vil synes at vakrere syn så de aldri!

Så faller det tropiske mørke stille og lydløst på og lysene på juletreet tennes. Alle vegne fra iler de sorte til, og gården fylles i et nu. De leirer sig på jorden hvor best de finner en plass og i tette skarer stimler barna sammen om «krybben» mens øinene stråler ved synet av den lille gutt som på sitt leie av strå forekommer dem å være helt forklart i skjæret fra de flimrende julelys. Det vet alle hvad dette barn betyr — de jubler og pludrer og ler og hør! nu synger de. Sang etter sang — alle de mange fader misjonær har lært dem. Så stemmer de voksne også i med — ut i nattens dype dype mørke lyder et kor av hundre klare sterke stemmer. Søstrene lytter til mens de ennå ferdes oppe i hospitalets trange stuer og stiller de syke — og de smiler for de kjenner tonene som de selv sang hjemme i Europa: «Stille natt! Hellige natt!» De kjenner de toner fra de selv var barn hjemme hos far og mor — men ordene klinger så fremmed:

«Siku huu, trakatifu, Betlehem usiku! . . .»

Sangen tystner. Tiden nærmer sig for julenattens helligste handling: midnattsmessen. Det fattige kapell har riktignok ingen klokke, men så kaller man til andakt ved å slå med en hammer på et jernstykke. Det klinger og synger i jernet og de dype toner gir gjenlyd fra de store skoger bakved. I mange kilometers omkrets vet nu alle at tiden for midnattsmessen er inne.

Og høimessen begynner. Ved altret står de hvite søstre og synger og de klare rene toner bølger

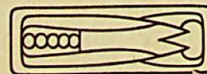
ut i den dype sorte natt og hen over den sorte skare som kneler så andektig — i natt er der ikke forskjell på hedning og kristen. Så taler fader prest — langsomt og vanskelig fordi «Kisvahili» er svært å lære. Men han trenger heller ikke mange ord, for det gamle glade budskap behøver ikke å utsmykkes med mange fine taleblomster. Få «enkle» likefremme ord gjengir det allerbest. Og messen fortsetter — nu kommer der bevegelse i den sorte skare og nu skiller de kristne sig ut: Stille og dypt grepne nærmer de sig alteret og rekke etter rekke kneler de ned mens prestens fine lyse skikkelse med den gylne ciborie går frem og tilbake foran alteret. Nu er det ikke lenger den lille barnlige figur i krybben derhenne man beundrer — nu er det den store levende guddommelige Frelser som tilbes og mottas i sinn og sjel . . . .

Høimessen er forbi — nu leses den annen messe og straks etter en tredje. Først halvannen time etter midnatt slukkes alle lys og lykter, men ennå lenge etter kneler de sorte skikkelser. Hvor skal de også kunde rive sig løs? Det de har hørt og sett og oplevet i klostrets gård holder dem fangen og de synes at de likesom må slippe det om de går bort. Allikevel vet de at julegleden ikke er slutt ennå — hver eneste dag i den kommende uke har sin fest.

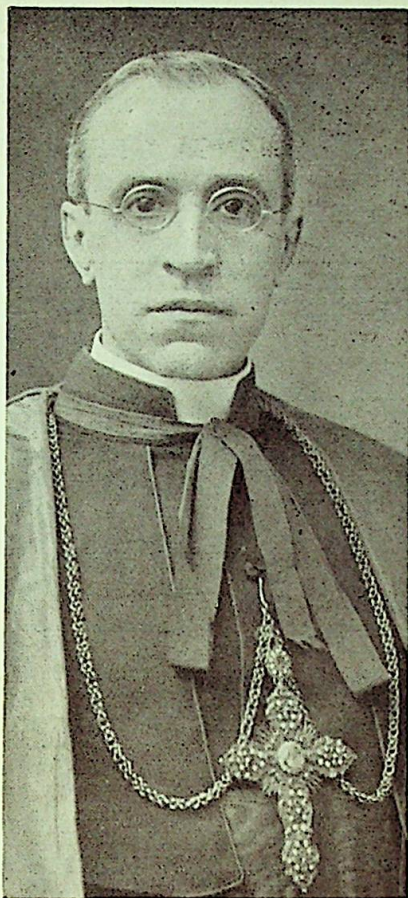
Juledag ved middagstid kommer alle skolebarna og de flittigste får sine belønninger. Det er julekassene fra Europa som nu avgir sitt innhold: brokete tørklær og silkebånd og kulørte glassperler — øinene stråler av fryd hver gang en slik herlighet finner en eiermann . . . .

Neste dag holder hospitalet fest og små og store forbauser og gleder sine verter ved sin kolossale appetitt. Så utdeles der tøy til de fattigste og ingen blir glemt — heller ikke katekumenene skjønt de ennå ikke er døpte. Og så kommer dagen hvor der er arrangert en stor landtur og hvor alle møter i sin fineste stas og er så behengt med glitter at de ser ut som vandrende juletrær selv! Om det tykke ullhår har de brokete tørklær og hele flokken iler henrykt avsted til en hel dags lek sammen med fader misjonær, moder priorinne og alle søstrene.

Men så er det slutt. Pilgrimmene vender hjem — de siste «piroger» forsvinner ned ad elven og livet går sin vanlige gang på den ensomme misjonsstasjon. Men langsomt modnes julefestens frukter, både de synlige og de usynlige. Julebudskapet er trengt inn i hjerter som før var lukket for troens gave, — mange av de hedninger som fulgte med kristne slektninger og venner bare av nysgjerrighet kommer nu og ber selv om undervisning. Julens lyse glede bor stadig med håp og tro i misjonærens og søstrenes hjerter og gir dem kjærlighetens kraft til sitt anstrengende virke.

Statssekretærens Amerikaferd.

Kardinal Pacelli.

Den 14. november vendte kardinalstatssekretær Pacelli tilbake fra sin Amerikareise og man beredte ham en strålende mottagelse straks han satte foten i land i Neapel. Kardinal Ascalesi ønsket ham velkommen tilbake igjen og i sin svartale erklærte kardinal Pacelli at ferden var forløpet helt programmessig og han hadde mottatt mange verdifulle inntrykk. Dette kom også tydelig frem i det intervju som L'Osservatore Romano's chefredaktør, grev Dalle Torre, hadde fått tilstått og som fikk en fremtredende plass i Den Hl. Stols offisielle organ under titelen: «Ivrig katolsk medarbeide på en stor nasjons fremskritt». Statssekretæren betoner forøvrig uttrykkelig at selv om reisen ikke hadde noe offisielt preg, blev den foretatt på den Hellige Faders uttrykkelige ønske for at han fra første hånd kunde bli orientert i det katolske liv i U. S. A. gjennom kardinalens personlige kontakt med det.

Kardinalen ankom til New York 7. oktober og hadde oprinnelig kun tenkt å bli i Amerika til 24.

oktober — de moderne samferdselsmidler tillater jo at man på langt kortere tid kan komme viden om enn i gamle dager. Men han mottok så mange inntrengende innbydelser, som ikke godt kunde avslås da de frembød sjelden gode anledninger til å opfylle pavens ønske angående reisen, at oppholdet derfor blev utstrakt til 7. november. I disse 30 dager krysset kardinalen over landet i sitt fly og tilbake i alt over 15 000 km. ad luftveien. Han fikk derved et overblikk over landets natur like fra det atlantiske til det stille oceans kyststrekninger og samtidig var han helt uavhengig av alle almindelige reiseruter — han kunde stanse når han vilde og gjøre alle opphold så korte eller så lange som det passet best. Særlig konsentrerte han sine besøk om industrielle og tekniske anlegg, og uttalte mange ganger sin beundring for det amerikanske folks arbeidsomhet og opfinnsomhet, likesom det var ham en stor glede overalt å møte en utpreget hengivenhet og ærbødighet over for den hellige Fader. De store fabrikker viet han en inngående interesse og studerte omhyggelig alle de mange metoder, hvorefter amerikanerne forstår å overvinne naturens vanskeligheter og bruke dem som hjelpemidler.

Dessverre blev det ikke tid til denne gang å avlegge også Kanada et besøk, men kardinalen traff i New York sammen med kardinal Villeneuve fra Quebec som satte ham grundig inn i Kanadas religiøse og sociale forhold.

Personlig besøkte statssekretæren 12 kirkelige provinser i U. S. A. med 15 biskoper, hvoriblandt 4 kardinalerkebiskoper. Det gledet ham særlig å stifte bekjentskap med de katolske institusjoner og det blomstrende katolske åndsliv som utfoldet sig ved dem. Ved 4 universiteter blev han kreert til æresdoktor. Overalt hvor det var mulig celebrerte kardinalen pontifikalmessene og preket selv — og overalt la han menighetene særlig på sinne, at på grunn av det specifikke amerikanske miljø er det meget viktig for katolikkene å holde sansen for det spirituelle våken, da hele tilværelsen jo både hvad tempo og leveform angår, er så sterkt innstillet på det materielle. Og gang på gang fremhevet han sin glede over å se hvor alminnelig den daglige kommunion var — i den lå jo det beste vern mot så mange av tidens farer og fristelser.

De amerikanske misjonærers offervilje og motvakte kardinalens høieste beundring, hvad han også mange ganger gav uttrykk for. Likeledes var den sterke og levedyktige katolske aksjon ham en gledelig overraskelse, og han roste de mange beviser på hvorledes den alltid var våken overfor alle kommunistiske angrep og derfor kunde kvele dem i fødselen.

En særlig heder har jo forøvrig Amerikas katolikker innlagt sig i kampen mot de slette og umoralske films, og league of decency kan notere en utpreget seir, da filmsprodusentene fornylig

„Vi elsker vår Kirke - ”

(Fra komponistens manuskript, tilegnet organist Wolfgang Olafsen og ikke tidligere offentliggjort).

Tekst: K. KJELSTRUP.

Musikk: INGA LÆRUM-LIEBICH.

Frisk og festlig *f*

Jnga Lærum Liebich

The musical score is written in G major (one sharp) and common time (C). It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part is marked *mf.* and includes a repeat sign at the beginning. The lyrics are written below the vocal line.

Lyrics:
 el-sker vår kir- - ke, den gam-le, den tro-fas-te, hel-li-ge
 mor, som vil i sin hel-lig-dom sam-le hver sjel som på Frel-ser-en

tror. Vi el-sker dens eld-gam-le min-ner som

le-ver, mens slekte-ne svin-der. Vi el-sker de bånd som oss

bin-der til sje-le-nes vok-ter på jord.

Vi elsker vår Kirke, den gamle,
den trofaste, hellige mor,
som vil i sin helligdom samle
hver sjel som på Frelseren tror.
Vi elsker dens eldgamle minner,
som lever, mens slektene svinner.
Vi elsker de bånd som oss binder
til sjelenes vokter på jord.

Vi elsker vår Kirke som døptes
i trengslenes bloddåp og ild,
hvis frihet i lenkene kjøptes,
hvis fred blev i fengslene til —
den Kirke, hvis liv er et under
som vokser i trengslenes stunder.
Vi elsker de blodige vunder
som brentes i kvidenes ild.

Vi elsker vår Kirke, hvis krone
er torner fra Golgatas jord.
Det evige Rom er dens trone,
dens septer er sannhetens ord.
I trengslenes stormnetter sorte
mot helvedes rasende porte
dens brudgom som aldri er borte
beskytter sin Kirke på jord.

K. KJELSTRUP.

har erklært sig villige til å efterfølge og godta bioskopenes anvisninger, slik at man har rett til å håpe at de gamle umoralske films for bestandig har mistet sin posisjon. Der finnes nu en relativ streng filmkontroll som ikke lar noe umoralsk slippe igjennem og som i første rekke er en frukt av den katolske aksjon. Og at dette har sin store betydning ses vel best av det faktum at 12 millioner mennesker daglig besøker en eller annen kino innenfor landets grenser.

Kardinalen medgir at amerikanerne er et ungt folk i hvis årer der ennu ikke ruller det samme giftstoff som truer de eldre kulturfolk med undergang. Selvfølgelig er landet ikke blitt spart for opprivende sociale kamper — men katolikkene er gått inn for samarbeide med alle ansvarsbevisste borgere for innførelsen av social rettferdighet etter de pavelige rundskrivelsers direktiver. Inntrengende foreholdt kardinalen det store ansvar som alle katolikker har når det gjelder å bevare den sociale fred.

*

Statssekretærens amerikaophold fallt like under den store valgkampagne og han var den første besøkende som president Roosevelt mottok etter sitt gjenvalg. Presidenten gav forøvrig en lunch til ære for kardinalen og hans følge, under hvilken han uttalte sin glede over katolikkenes gode innsats i fedrelandets tjeneste og sin beundring for pavens store arbeid for å bevare freden folkene sig imellem.

Hvor betydningsfull kardinalens reise har vært, bedømmes best etter den interesse som pressen fra første stund av viet hans person og hele han ferd og den nøiaktighet hvormed hans taler referertes, samt den inngående måte de blev drøftet på. Presseforbundet i Washington gav en representativ frokost til hans ære hvori deltok over 500 redaktører og korrespondenter.

Kardinalsekretæren konkluderer med å uttale sin beundring for de anstrengelser som katolikkene «over there» med glede påtar sig for å føre korset til seir. Til en fredelig seir, til beste for hele menneskeheten.

Den forsvundne by under Gamlebyen i Oslo.

Av Ivar Ruyter.

Når alt kommer til alt, så er selve omrissene av middelalderens Oslo helt viskes ut nu. Og det er ikke lett bare i ord å forme et bilde av byen slik som den så ut.

De fire-etasjes branngavler og bakgårder, som er vår tids kulturinnsats i bybilledet i Gamlebyen, gir heller ikke vår fantasi noen næring.

Det er ikke bare strandlinjen som er blitt borte, men også vannløp og bekker og en hel elv er forsvunnet. Ethvert moderne ingeniørvesen vil snarest søke å legge vannløp og elver i rør og tunneller under fyllinger og gjennom fjell i en moderne by. Og det er det som er skjedd bl. a. i Gamlebyen i Oslo.

Men når vi idag går opover den lite interessante Schweigaardsgate kan det komme som et sukk etter sprudlende vann eller en rislende bekk som kunde pynte op i landskapet av sten, asfalt og grus. Ikke bare mot vest og nord er byens grenser visket ut, men også mot syd — ti der er Alnaelven — som også het Loelven — ført i tunnell gjennom fjellet. Og den Oslo gatebro som nu er kommet istedenfor den gamle hvelvete stenbro over Alnaelven, er heller ikke noe for øiet. Den danner jo også avslutning på en sandørken med mange jernbaneskinner.

Det eneste holdepunkt vi har tilbake er Ekebergåsen — og da den består av verdiløst fjell, får vi vel beholde den en tid enda.

I det Christiania som eksisterte efter året 1624, da byen blev bygget på kong Christian IV bud i Akersbogen under Akershus, var navnet Gamlebyen bare et minne om middel-

alderbyen som brandt. Med tiden vokste det op en liten koselig landby på de gamle grushaugene — inntil 1870-årene — da kom de grå gater og leiekasernene og jernbanen — også de nye fyllinger langt utenfor den gamle strandlinje. Lagerplasser og brygger i våre dager gir ikke noe begrep om hvor bred Bjørviken var i gammel tid eller hvor langt inn den gikk.

Byviken har imidlertid alltid vært svært langgrunn — i et kart fra 1742 ser vi at det langt utover bunnen i Bjørviken har danne sig «Øde og Morast». «Og mellem Munkeback Bekkegt. og «Claasterback» (Schweigårdsgt.) ligger den «Nye Indlagte Løcke af Opslo Ladegårds Mark, som er oprøddet af moratz, og ofver Skyllens af Søen ved Høytt Wande, er Slet jord».

Strandlinjen var anderledes enn i andre middelalderbyer i Norge — som hadde sammenhengende brygger og lange rekker av «Sjøboder», som tegnet bybilledet. Her i Oslo må vi tenke oss sjøbodene i klynger om lange utstikkerbrygger — særlig der hvor almeningene eller gatene kom ned til stranden. Det er funnet tydelige rester av boder og brokar for utstikkerbryggen utenfor gamle Klemensalmeningen.

Sjøen gikk i middelalderen nesten like inn til Grønlands kirke og bortover til Vaterlands bro — således at Østbanestasjonen og alle tomteene — godshuser — slaktehuset — Grønlands torv — Havnelageret og Nylands verksted m. m. ligger ute i det gamle Viken. Videre gikk sjøen innenfor paleet — hvor det i nærheten lå en ø som hette Snel-

Innselingen til middelalderens Oslo, rekonstruert av arkitekt Gerhard Fischer. Til venstre Akershus (rekonstruert av H. Sinding Larsen), i forgrunnen til høire et nes av Hovedoya.

da —, så laget den en ganske stor arm eller sjøbukt under det nuværende bankplassen. Frysja — eller Akerselven — falt i Viken omtrent ved Vaterlands bro, Munkebäck eller Tøyenbekken, randt ut i Viken omtrent ved Bekkegaten, «Claasterbäck» eller Hovindbekken gikk langs med Schweigaardsgate og ut i Viken inne på de nuværende trelasttomter.

Byens anlegg.

Det er rimelig at det herinne i Viken fra gammelt til å begynne med har vært en markeds plass med naust og sjøboder til de varene som bøndene førte ned på vinterføre og som måtte vente på isløsningen for å føres videre. Snorre forteller jo at Vikværingerne var vant til å fare i Vesterled på sine båter og solgte sine varer i Flamlend og London. Da Hellig Olav kom med sitt bud om innførelse av kristendommen, gikk det her meget lettere og uten tvang, ti på sine reiser var vikværerne allerede blitt kjent med den nye tro — og mange av dem bodde vinteren over på «sjoens andre side».

Det er sannsynlig at det var i Harald Hårdrådes tid at byanlegget tok form. Med anlegget av kongsgården må ha fulgt bygging av en kirke. Og det var vel snarere biskoppene og kirkens menn sammen med bymennene som kom til å forme bybilledet. Sagaens små trekk skal nevnes. Håkon Håkonsøn «let husa» kongsgården i Oslo. I 1224 hører vi at kong Håkon var lenge i Oslo om våren. Han bodde i Torleif Spakes gård, «for kongsgården var ikke opført igjen etter brannen». Fire år etter bor kongen i Digreskytningen, mens biskop Tore som kom som nyvigd biskop fra Rom «tok inn i kongsgården». Denne var vel ikke helt ferdig siden kongen ikke bodde der. Historikerne tviler på at Harald Hårdråde har anlagt byen, som Snorre sier. Men helt sikkert er det, at ingen konge har gjort mere for Oslo by enn Håkon V. Magnussøn. Mens han var hertug var den hovedby for hans hertugdømme og blev siden hovedstad for hele riket. Vi kjenner hans planer til fremme av byens vekst — og det er Håkon den V's by vi skal høre om.

I utstrekning var byen helst liten. Fra Alnaelven i syd og til Hovindbekken i nord lå det et tettbygget belte av huser opført mest i tre — d.v.s tømmer. Fra strandbredden i vest d. v. s. fra Bjørviken og opover bakkene, bredte den sine hus utover ot Martestokke, som det het i middelal-

deren, senere Galgeberg — Justitsplass. Denne fjellknatten ved innkjørselen til byen hvor tyvene hang i galgene — er nu nivellert ned til gatenivå og bebygget med moderne obosgårder.

Nonneseter kloster lå utenfor byen — nord for Hovindbekken — hjørnet av Schweigårdsgate og Oslogate. Fransiskanerklostret lå også utenfor byen — syd på løkkene — som de gamle sa — og på sydsiden av Alnaelven. Ruiner av Nonneseter skal være påvist under gården på hjørnet av Schweigaardsgate og Oslo gate. Ruiner av Fransiskanerklostret er bl. a. funnet ute i gaten i noe østlig retning fra Oslo gamlebys kirke, som antas å stamme fra det gamle kloster.

Gjeitebrua var en bro over Alnaelven for veiforbindelsen fra «Østre strete» til «Korsbrekka» som antagelig førte forbi Fransiskanerklostret og opover Eikaberg. Lengere utenfor «Løkkene», omtrent der hvor Grønlien slutter idag, het Eikaberg «Trelaborg». Gjeitebru vil være kjent fra borgerkrigenes tid bl. a. fra kamper mellom Sverre og Håkons menn. Av gater som gikk omtrent som i middelalderen kan nevnes Oslo gate som het Grilene og Bispegaten som het Bispealmenningen. Oslo gate (Geilene) går nu i undergang under «Brynsbakken» på Hovedbanen og har en ganske annen trasé enn i Middelalderen. Bispegaten går litt på siden av gamle Bispealmenningen, kastellet på Bispegården (Oslo Ladegaards plass) lå midt i nuværende Bispegaten. Den store Bispealmenningen, et mot sjøen svakt skrånende jorde, blev helt utgravet ved anlegget av Smålenbanen i 70-årene og i den del som blev gravet ut ligger nu bl. a. dobbeltspor, verksteder etc.

St. Halvardsgate het «Gatene» i middelalderen og gikk mot Marterstokke (Galgeberg). Øverst i St. Halvardsgate er funnet begravelseplasser som antagelig stammer fra St. Laurentius sogns kirkegård.

Av gater som er forsvunnet kan nevnes «Vestre strete» eller Langstretet. Det gikk på skrå fra Mariakirken op mot Domkirkens torv, som lå syd for ruinparken, under det kvartal som grenser til St. Halvardsgate. Langs Saksegården gikk mot nord «Ørestrete» som fortsatte forbi Klemenskiren (ruin under N.S.B.'s auto-garasje) over i «Østre strete» og som løp ut midt på torvet.

Byen var i årenes løp vokset stort etter datidens begreper — og hadde 6 kirker innenfor byens bebyggede deler. St. Halvardsdomen (Minneparken), St. Mariakirken (Sør-

enga — ved gartner Olsens arklåve) Klemenskirken (under autogarasjen), Olavskirken (Olavsklostrets kirke i minneparken, Dominikanerne), Korskirken og Nikolaskirken. Korskirken har vel hett Hellig korskirke, ti den har bare ett langskib uten korsarmer. Nikolaskirken blev funnet under gravning av den skjæringen som førte Smålensbanen inn til Oslo Ø. i 70-årene. Den lå i bakkeskråningen som gikk nedover fra nuværende Kanslergaten — altså i høide med de elektriske åkene som nu står i nevnte skjæring for jernbanelinjen. Den lå ved Vestre strete eller Langstretet der som før nevnt gikk på skrå fra gartner Olsens arklåve til St. Halvards kirkeruin — den gang fra Mariakirken til torvet ved Halvardsdomen. St. Nikolaskirken var det første forsøk i viken på å bygge en hvelvkirke — og den har således bl. a. vært en slags moderkirke for byggingen av den første klosterkirke på Hovedøya. St. Nikolas var som bekjent en orientalsk helgen, særlig beskytter for sjøfarere og kjøpmenn, hvilket jo ofte var det samme på den tid. Han avbildes med tre pengeposer og tre gullstykker, som han benyttet da han reddet 3 unge ugifte kvinner fra vanærende fattigdom og slaveri. Norske navn som Nils og Klaus stammer fra denne Vikværjernes tidlige skyts-helgen.

Minneparken.

Denne består av ruiner etter Halvardsdomen, enkelte synlige gravplasser, et par fundamenter for bispekastellets eller bispegårdens forbindelse med domkirken, restene av den svære kirkegårdsmur omkring domkirken og rester av det gamle Dominikanerkloster med Olavskirken.

Det var i året 1928 at Oslo bystyre besluttet at de bevarte deler av Halvardsdomen, Dominikanerklostret og Korskirken skulde frilegges og rammes inn av et parkanlegg. Østfoldbanen skulde nemlig føres inn til Oslo Ø. på nytt spor som skulde gå i et tunnellpar under St. Halvards plass, — og så høit i terrenget at de ruiner som man visste lå under plassen eventuelt måtte fjernes. Ved et fortrinlig samarbeide mellom Jernbanestyre og kommune m. fl. fikk man imidlertid midler til å bevare ruinene som en minnepark for Oslo. Arbeidet med dette blev ledet av arkitekt Gerhard Fischer som på en fortjenstfull måte så å si har dannet skole ved disse studier og gravninger, denne frilegging av våre fedres byggemåte og byggekultur. Det hele blev gravet frem, kartlagt, fotografert og nummerert — tunnellen blev støpt og ruinene lagt til rette på sin gamle plass.

Ruinene blev gjenopdaget for ca. 80 år siden, opmålt og beskrevet av arkitekt Christie og antikvar Nicolaysen, men det skyldes vår egen tid og arkitekt Fischer at vi har dem som idag.

Halvardsdomen blev reist omkr. år 1100 — dens lengde var ca. 70 meter. Det var en treskibet korskirke med et veldig midttårn. Det første kor var kvadratisk med halv-rund opsis. Vestfronten (mot Oslo gate — de gamle Geitene) var flankert av to hjørnetårn. Like innenfor porten fra Oslo gate til Minneparken finnes på plass restene av den gamle stenbrolegging foran domen, og det romanske gravminne over Gudrun på Hauge. Her står også resten av fundamentene for broen fra Bispegården til det ene vest-

tårn. Kirken har hatt et mektig skib — med kraftige søilerekker under tunge rundbuer som skilte sideskibene fra midtskibet. En høi bue førte inn til det veldige hvelv i centraltårnet midt i tverskibet. Dette tårn har vært så tungt at de fire svære hjørnefundamenter er synlig presset ned i lerbakken som tårnet stod på. Her er rester av det gamle stengulv på plass. Gravplate over fogd Anders Lavrisøn (1627) ligger også her. Gjennem korbuen øinet man i det gamle kor høialteret hvor Halvardsskrinet lyste mot en. I sydveggen på koret kan vi tenke at kongegravene lå med bl. a. Sigurd Jorsalfarer. Enda ligger adskillige begravelseplasser urørt under gressvolden. Endel hadde murte gravkammer under gressvollen utenfor — her ligger også superintendenten Jens Nilson og hustru (J. N. bror til Klosterlasse). Omkr. 1200 korutvidelse og nytt skrudhus. Halvardsskrinet stod tilslutt hvor nu hellegangen ender. Rammen om minneparken er kirkegårdsmuren som er delvis bevart. Håkon og Skule sloss her. Det som gjør ruinen til en skjønn minnepark er naturligvis det vakre haveanlegg med gressvoll, stenplater, moser og stauder rundt stenene.

Nord i minneparken ligger Dominikanerklostret. Olavskirken var bygd like på Halvardsdomens eldste kirkegårdsrum. Rullestensfundamenter for denne muren ses også markert mot vest til Oslo gate og sydøst til Halvards gate.

Inngangen til Olavskirken var fra nord — og ses av bevarte portalstener. En dør fra vest førte til et lavereliggende overhvelvet rum under kirkens vestlige port. Kirken blev fordoblet i lengde ved en senere utvidelse mot nord — hvor det i det nye korparti ses tydelig grunnmur for alteret. Klostrets østfløi er bevart som kjeller i den bispegård som fins nu. Her er tre rum, 2 med tønnehvelv — skrudhus og refektorium, et med spissbuet krysshvelv, nemlig kapittelsalen eller konventstuen. Rester av en fuglefrise i midtrummet. Alle tre rum har utgang mot klostrets korsgang som omgav den firkantede indre klostergård med have. Klosetret vendte ut mot de gamle Geilene — rett imot lå sognekirken, Hellig kors-kirke.

I fortauget av Oslo gate ses markert hvor endel av skomakerlaugets huser lå.

Alle gårdene i Korskirkens sogn lå nord for denne mot Hovindbekken eller Klosterbekken i Schweigårdsgate. Hele denne bebyggelse kom til utover mot slutten av 1200 tallet, efterat den søndre bydelen, som dannet Klemenskirken sogn, var blitt ganske tett bygd.

Oslo Ladegårds bygning er ikke mer enn 200 år gammel. Men den er opført på Bispegårdens gamle grunnmurer. Ethvert rum er bevart i kjelleren — Det er overdekket med fire krysshvelv, men rummet er fylt med svære grusmasser helt op til toppen av midtpillaren.

Efter reformasjonen bodde de første superintendenter en tid lenge i de bevarte deler av den gamle bispegård. Men fra 1560 årene bodde Oslo superintendenterne i de bevarte deler av Dominikanerklostret og i det hus som i sin skjærende uekte stil står så uhyggeligfremmed midt oppe i restene av virkelig middelalder.

Hvad Mariakirken angår henvises til «St. Olav»s julenummer for ifjor hvori leses en inngående beskrivelse av dette herlige gamle byggverk. Øde og ribbet stod som sagt ruinene, omkring år 1600 såes enda et stykke av muren, men

da byen på kongebud flyttet over i Akershagen som Christiania, dekket marker og hager den gamle bys grunn og brannotmer. Og de siste synlige spor av kirken forsvant. Teglsten og bruddsten blev brukt ikke minst ved byggingen av murene på Akershus festning og planeringen av Christiania og senere i slutten av forrige århundrede spredt ut over Grønlandsleret. Sprengkullene i grunnmurene for de store Vesttårn er dype og sorgelige vidner om rasingen.

Her nede på Øen mellom Hovindbekken og Alnaelven nor for Eikaberg og Trelaborg vokste det eldste og forsvunne Oslo frem. Her blev byplanen skapt. Hovedgaten — Laugstredet — pekte på Mariakirken i syd og Halvardsdomen i nord. Det var sterke middelalderlige fondbilleder. Og alt dette forsvant og blev glemte i århundreder etterat byen på Christian den IV. bud i 1624 blev flyttet over på Akershagen som Christiania.

Mer enn noensinne er det ønskelig å beholde også Mariakirken som et synlig minne om det gamle kongsete nede på Øren — som vi har minneparken omkring det gamle bispesete og Halvardsdomen.

Eiendommelig var det da en katolsk prest og jeg stod nede i en av de store rummene i gartner Olsens arklåve og så en imponerende samling av ben som var funnet omkring og i Mariakirkens ruiner på Sorengen. De blev senere transportert til anatomisk museum — noen for å settes sammen med mesingtråd til hele skjeletter — andre til lagring i museets samlinger. Vi så ikke bare en samling ben som var kommet i dagens lys — men de tanker som Bjørnstjerne Bjørnson la frem i sin ungdomsfortelling: «Jernbanen og Kirkegården». Og sikkert tenkte vi begge som den gamle mystiker: «Menneske, ihukom at du er støv». Her lå benene av hoffmenn og tjenere, store og små menn, samlet til det store møte vi alle venter på.

R. I. P.

Oslo i oktober 1936. Ivar Ruyter.

Kilder bl. a. Fortidsminner XIV og andre publikasjoner om ark Christies og Gerh. Fischers og antikvar Nicolaysens beskrivelser av funn i den forsvunne gamleby i Oslo.

D.s.

Maria Magdalena.

Av Sigrid Øde.

Det lyser en selsom glorie om historiens Maria Magdalene — den store synderinne — den store botferdige.

Den knappe skildring evangeliene gir om henne fremstiller en fullhertet kvinneskikkelse. Hel i synden, hel i boten og i sin kjærlighet til Frelseren. For Ham var intet for meget, intet for stort — og hvilken ydmykhet! Med sin kostbare salve ber hun bare om å få salve hans føtter. — Og hun tørrer dem av med sitt hår.

Frelseren tar imot hennes hyldest med en uforglignelig sjelsfinhet: «La henne i fred! De fattige har I bestandig hos eder, mig har I ikke bestandig», sier han til disiplene, som knurrer over et så uvettig verdispill: Krukken kunde vært solgt og pengene gitt til de fattige. Selv overfor dette

ubestridelig gode formål stod verdien av hennes kjærlighetsgjerning — hennes tilbedelse — i Hans øine ennu høiere. Og sikkert har Maria Magdalena stått Frelserens hjerte nær; for hun var den første Han viste sig for etter sin opstandelse.

Vi har ikke senere møtt Maria Magdalene igjen i historien — i hvert fall ikke i hennes ophøiede botsgang, men oftere i litteraturen og i livet. Selv har jeg møtt henne, men aldri så hel og ekte, så lik sitt forbillede som henne jeg traff i klosteret i en av Syd-Tysklands gamle byer for en del år siden. Jeg reiste for å studere sosialt arbeide og blev fra den store sociale institusjon i byen sendt til klosteret som drev et redningshjem — Monikahjemmet — for unge pike, som var kommet i konflikt med loven eller var glidd ut på annen måte. Jeg blev meget elskverdig mottatt av priorinnen, som selv viste mig om i klosteret. Vi beså de forskjellige arbeidsavdelinger, vaskeri, kjøkken, systuer, haven og hønseriet m. v. «Så har De vel lyst til å se knipleskolen?» — sa priorinnen til slutt. Ja, det var sikkert! Hun førte mig op i 3dje etasje. En fulltonende sang lød oss i møte straks vi kom op i den lange korridor. Det var en vidunderlig, praktfull mezzo-sopran som ledet. Den likesom bar de andre stemmer på sterke vinger op mot Guds trone, måtte man uvilkårlig tenke. Det var en gammel tysk Maria-hymne som blev sunget.

«Det er søster Magdalena som leder sangen», sa priorinnen. «Hun er så glad i å synge, og hun påstår at det inspirerer pikene i deres arbeide. Hun er forøvrig en kunstner på mange måter, f. eks. komponerer hun de fleste kniplingsmønstrene. Men nu skal De selv få se». Vi hadde stanset en stund for å høre sangen til ende — og gikk nu videre inn i atelieret.

Det var et stort rum med overlys. Rundt to lange, hvitskurte bord satt 15—20 unge piker med sine knipleputer, og de herligste mønstre formet sig under de flittige hender. Jeg blev presentert for lærerinnen, søster Magdalena, en skjønn, rank kvinne i firti-årene. Ansiktet var sterkt markert, med mørke, strålende øine — og betagende vakkert var hennes smil.

Det meste av arbeidene var bestemt til kirkebruk. Mønstrene var usedvanlig vakre og eiendommelige — og ytterst nøiaktig utført. Det føltes at det stod en kunstner bak, som la hele sin sjel i det.

Når mangt er glemte av alt det man på en kort tid mottar på en sådan reise, vil dette kniplingsatelier med den skjønneste søster Magdalena stå uforgjengelig i minnet.

Siden, utenfor klosteret, fikk jeg tilfeldig høre hennes historie:

Hun var vokset op i den samme by, som datter av en høitstående embedsmann i et godt og komfortabelt hjem, hvor hun fikk den omhyggeligste oppdragelse og utdanning. Det viste sig tidlig at hun hadde en usedvanlig stor og vakker

sangstemme. Intet blev spart forat den kunde bli utdannet hos de beste sanglærere.

Man spådde henne en strålende karriere i konsertsalen. Men slik skulde det ikke gå. Hennes ville og urolige teperament tok etter hvert makten fra henne. Strålende vakker, kvikk og vittig som hun var, blev hun umåtelig fetert og midtpunktet i all selskapelighet og i alle fornøielser. Det blev dog snart for tamt for henne i hennes egen krets. Hun gled ut i utendørsforlystelser med restaurantliv og lignende i stadig mer tvilsomt selskap.

Det endte med at hun til slutt rømte med et varietéselskap som gjestet byen.

Foreldrene som i årevis hadde gjort alt hvad der stod i deres makt for å redde henne, blev fullstendig knust ved dette slag. Det blev sagt at hun blev forstøtt.

Flere år gikk hen, mens hun med sitt selskap flakket om fra sted til sted som kuplettsangerinne under et antatt kunstnernavn.

I sin tur kom selskapet etter års forløp tilbake til hennes fødeby. Det kan vel tenkes at hun allerede var begynt å gå trett av sitt ville liv. I ethvert fall gjorde gjensynet med barndommens kjente steder et voldsomt inntrykk på henne. Hun blev betatt av en heftig lengsel etter hjemmet — etter foreldre og søsken. Og tidlig den første morgen stod hun utenfor sitt barndomshjem og ringte på. Hun la ikke merke til at det stod et nytt navn på døren. Piken lukket op, forstod ikke hvad den ukjente dame vilde og hentet fru. Og så fikk hun vite at foreldrene var døde og hjemmet oppløst. Hun styrtet nedover trappene — fortvilet, slagen.

Et par dage streifet hun om i byen uten mål og mening.

En dag i skumringen stod hun utenfor den gamle, ærverdige Mariakirken, hvor hun var døpt — og som hadde vært hennes kirke gjennom hele barndommen. Minnene strømmet på. Som av usynlige hender blev hun ført inn i kirken. Og der — under skjæret fra den evige lampe — fikk hun se sitt villfarne, forspilte liv i det rette lys. Her blev de frelsende hender rakt imot henne, som skulde reise henne op til et nytt liv.

Fra kirken gikk hun med faste skritt direkte til klosteret. Hun blev mottatt med åpne armer — varmt og inderlig blev hun ønsket velkommen.

Fra den dag begynte hennes botsgang. Lett har den sikkert ikke vært. Det var meget å kjempe imot av gamle vaner og dårlige tilbøieligheter. Og det tok tid før det herjede sinn blev lægt igjen og mottagelig for den gode sed. Men viljen var der — og mens årene rant, vant hun frem. Først blev hun optatt blandt Mindre-søstrene, og etter et årelangt, eksemplarisk liv blev hun innviet søster av klosterordenen.

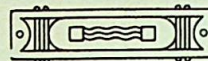
For redningsarbeidet i Monikahjemmet blev hun uvurderlig. Ingen forstod de unge piker som

hun, og ingen hadde slik innflytelse på dem. Hennes lyse sinn og glade sang fylte klosteret med sollys og glede.

Fulkommen lykkelig var hun når hun med ungdomsflokken om sig fikk skape de skjønne prydelser til Herrens hus.

Slik omtrent blev den fortalt mig historien om søster Magdalena.

— Sådan som jeg kjenner henne ber jeg for livets Maria Magdalena. La oss ikke støte henne bort, når vi møter henne! Kanskje er hun alt på veien til Frelserens føtter. La oss hjelpe henne frem! For husk: Han støter henne ikke bort.

Carl Hagbarth Hansen.

Oslos eldste konvertitt, gamle bundtmaker Carl Hagbarth Hansen er avgått ved døden, og jordfæstelsen har funnet sted under stor og opriktig deltagelse — en deltagelse som i første rekke gjelder hans hustru, vår opofrende, arbeidsvillige og arbeidsglade trosfelle. Et lykkelig og harmonisk samliv er avsluttet nu, og det fikk sin krone da han 79 år gammel blev optatt i den Kirke, hvis trofaste støtte han hadde vært, like siden han i 1904 ektet den tyskfødte Josefine Bader. Gamle bundtmaker Hansen kjente vi alle, så gleden var stor og almindelig da vi fikk lov å regne ham helt ut som en av våre egne, og under hans lange svakhetstid nu de siste år, er mange gode tanker gått til hjemmet. og til de efterlatte, hvorav en datter er St. Josephssøster. Også den glede fikk det trofaste ektepar: at et barn ofret sig helt for å tjene Gud i en ordenssøsters beskjedne klær.

Vi vil be for hans sjelefred og bevare minnet om den gamle hedersmann, som var tro i det lite og derfor sikkert går inn til sin Herres glede.

R. I. P.

St. Vincensforeningen

er takknemlig for brukt (helt og rent) tøy og skotøy til utdeling. Kan leveres hos Ruyter, Ensjøveien 1, samt i St. Olavs prestegård.

Pavens befinnende.

Gjennem verdenspressen gikk der fornylig allarmende rykter om den Hl. Faders befinnende. Det sier sig selv at fra alle kanter av verden sendte vi katolikker våre varmeste tanker til den evige stad, hvorfra etterretningene også klang alvorligere enn før hvor der av og til i det forløpne år har vært tale om lettere indisposisjoner, som naturlig følger med den fremskredne alder. Imidlertid har jo alltid pavens kraftige konstitusjon beseiret alle vanskeligheter — i første rekke fordi den Hl. Fader bæres oppe av en sjelden pliktro viljestyrke. Således deltok han like til fjorten dager før jul i de åndelige øvelser som hvert år finner sted i Vatikanet i adventstiden. Men da måtte han i noen dager forbli i sine privatgemakker etter sin læge dr. Aminto Milanis innstendige henstillinger, fordi — som Osservatore Romano uttrykker sig — hans alder og de siste ukers anstrengelser og bekymringer hadde svekket hans legemlige motstandskraft.

Ved eksersitiens slutt opleste kardinalstatssekretær Pacelli et budskap fra den Hl. Fader til alle deltagerne, hvori han sendte dem sin velsignelse og uttalte sin takk til lederen. Til dette budskap knyttet kardinalen i alles navn de varmeste ønsker om en snarlig bedring i pavens helbredstilstand, så at han snart vilde kunne gjenopta sin beundringsverdige og utrettelige virksomhet.

Den Hl. Faders sykdom er som sagt en følge av hans høie alderdom. Det er en blodansamling i venstre kne, og for å få den til å gå tilbake, har lægen ordinert fullstendig ro. Men det har vært meget vanskelig å få Pius XI overtalt til å følge lægens råd. Paven har aldri før vært syk og som det nu viser sig, aldri brukt noen medicin — men han er dog gått med på å holde sig i ro, idet han dog regelmessig mottar kardinalstatssekretæren til lange konferanser. Også sine slektninger ser han hos sig like som rektor ved Milanouniversitetet, pater Gemelli, O.P., etter pavens uttrykkelige ønske har avlagt ham et besøk. Pater Gemelli er forøvrig selv lægeutdannet og står som menneske paven meget nær.

Efter de siste meldinger fra Rom ser det ut til å være inntruffet en kjennelig bedring i pavens befinnende. L'Osservatore Romano meddeler at den av lægen ordinerte «kortere hvile» har hatt gunstige virkninger på blodløpet. Bedringen holder sig og paven har nu lange konferanser om de løpende kirkelige anliggender.

Meddelelsen er mottatt med glede og taknemlighet av hele den katolske verden, hvor det daglig opsendes bønner for St. Peters efterfølger.

Julehefter.

St. Olavs Barneblad.

Med et vakkert billedbilag har St. Olavs Barneblad nu utsendt sitt julenummer, smaktfullt utstyrt og som vanlig godt redigert med avvekslende stoff. Vi minner som vi alltid med glede gjør, om at dette lille nydelige julehefte til den billige pris av 25 ore kan gjøre tjeneste som et særlig elegant og omtenkstomt julekort — og vi anbefaler vår sympatiske kollega på det beste!

*

Julekårtene 1936.

Med et delikat utført omslag og aldeles fortrinlig redigert av pastor Cay Benzon fremtrer det «vagre danske julehefte»: «Julekårtene».

Innholdsfortegnelsen ser slik ut:

Omslagsbilledet er en gjengivelse av Filippo Lippi: «Madonna tilbeder sit Barn». Julen slår Bro, Digt af K. Kjellerstrup med initialer av Anker Kjerulff. En pyntet Benrad eller ...? av G. B. «Ettal — Gralsborgen i Alperne» av Jørgen Berg. «Hele Hospitalets Ven Nr. 1» av Olaf Jan Ballin, O. Præm. «Villa Jovis» av Mogens Kai Nørregaard. «Lux perpetua», Fortælling av Erika Rosenørn-Lehn med tegninger av Edv. Berggren. «Jul i Middelalderen» av Johan Johnsen med tegninger av Ebbe Sadolin. «Ad Omveje», fortelling av Tove Frydenlund, illustrert av Poul Beck. «Der var ikke Rum for dem i Herberget —» fortelling av Iris Petersen, illustr. av Lilly Balle. «Gaa ud i Verden og lærer alle Folk —» fotomontasje. «Et Ord med ni Bogstaver», fortelling av Arne Hall Jensen, illustr. av Poul Beck. «Apollinaris Fagerbergs Mesterstykke», fortelling av H. Krusenstjerna-Hafstrøm, illustr. av Erik Andersen.

Denne innholdsfortegnelse må jo sies å anbefale sig selv. Det er et «riktig» julehefte med letlest stoff, hvorav det meste er av den art at man ikke glemmer det så fort, men vender atter og atter tilbake til det. Billedmaterialet er utsøkt velvalgt.

*

Skandinaviske Kvinders Katolske Forbund

har utsendt et pent lite julenummer med en yndig madonnareproduksjon på første side, samt danske, norske og svenske bidrag. Hvis man trenger en gave til en kvinnelig slektning eller bekjent, så er et årsabonnement på dette instruktive tidsskrift en utmerket idé!

Herhjemme.

OSLO. — Den strikkede barnekjole, som Oslo Elisabethkongregasjonens syforening har utloddet, er vunnet av nr. 191.

Styret.

Oslo. — Under ledelse av pastor dr. G. Gorissen har Mariakongregasjonen avholdt sin 3-dagers retrett i St. Josephs Institutt kapell, der alltid gir den rette ramme om en retrett. Og de vel gjennemtenkte, godt konsentrerte foredrag som blev fremført på en enkel koncis og lettfattelig måte, kunde ikke undgå å gå direkte til hjertet. Felleskommunionen søndag ved 8-messen viste en så stor deltagelse som aldri før. Messen celebrertes av Hs. Høiærv. bi-

GUDSTJENESTER:

Gudstjenester i Oslo i julen:

I ST. OLAVS KIRKE:

Julenatt kl. 24: Midnattsmesse med preken av pastor dr. Gorissen.

1. Juledag kl. 7 og 8,15: Stille messer. Kl. 10,30: Pontifikalmesse med preken av mgr. Irgens. Kl. 6: Festandakt.

2. Juledag kl. 7: Stille messe. Kl. 8,15: Stille messe. Kl. 10,30: Norsk Sangmesse med preken av pastor Bergwitz — etter messen sakramental velsignelse.

Søndag 27. desember kl. 7: Stille messe. Kl. 8,15: Stille messe med preken. Kl. 10,30: Høimesse med preken av pastor Maesch. Kl. 7: Andakt.

Nyttårsaften kl. 7: Pontifikalandakt med preken av pastor Bergwitz.

Nyttårsdag kl. 7: Stille messe. Kl. 8,15: Stille messe med preken. Kl. 10,30: Høimesse med preken av mgr. Irgens. Kl. 7: Andakt.

Søndag 3. januar kl. 7: Stille messe. Kl. 8,15: Stille messe med preken. Kl. 10,30: Høimesse med preken av pastor Gorissen. Kl. 7: Andakt.

I ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15:

Julenatt kl. 24: Midnattsmesse med preken.

1. Juledag kl. 8,30: Stille messe. Kl. 10,30: Høimesse med preken. Kl. 6: Kompletorium og sakramental velsignelse.

2. Juledag kl. 8,30: Stille messe. Kl. 10,30: Høimesse. Kl. 6: Andakt.

Søndag 27. desember kl. 8,30: Stille messe. Kl. 10,30: Høimesse med preken. Kl. 6: Kompletorium.

Nyttårsaften kl. 7: Andakt med preken.

Nyttårsdag. Gudstjeneste som på søndagene.

Om hverdagene stille messe kl. 7,30. Hver aften kl. 7: Rosenkrans og aftenbønn.

I ST. HALVARDS KIRKE,

Urtegt. 29:

Julenatt kl. 12: Midnattsmesse med preken.

1. Juledag kl. 8: Stille messe. Kl. 10,30: Høimesse med festpreken og sakramental velsignelse. Kl. 7: Sakramentsandakt.

2. Juledag kl. 8: Sangmesse. Kl. 10,30: Høimesse med preken. Kl. 7: Sakramentsandakt.

Søndag 27. des. kl. 8: Sangmesse med katekese. Kl. 10,30: Høimesse med preken. Kl. 7: Sakramentsandakt.

Torsdag, Nyttårsaften kl. 7: Høitidelig andakt med preken.

Nyttårsdag kl. 8: Stille messe. Kl. 10,30: Høimesse med preken. Kl. 7: Jesu Hjerter andakt.

I JESU HJERTE KAPELL, Stabekk:

Søndag 20. des.

Kl. 8,45: Sangmesse.

Kl. 10,45: Høimesse med preken.

Kl. 6: Andakt.

Julaften.

Kl. 24: Midnattsmesse med liten festtale og norske salmer.

1. Juledag:

Kl. 7,45: Stille messe.

Kl. 8,45: Høimesse med festpreken.

Kl. 6: Festandakt.

2. Juledag:

Kl. 8,45: Norsk sangmesse med preken og sakramental velsignelse.

Søndag 27. des.:

Kl. 8,45: Sangmesse.

Kl. 10,45: Høimesse med preken. Menighetens bededag. Det hl. Sakrament utstilles under messen.

Kl. 6: Andakt.

Torsdag 31. des.:

Kl. 6: Takkeandakt i anledning årsskiftet.

Fredag 1. januar 1937:

Kl. 8,15: Sangmesse.

Kl. 10,45: Høimesse med preken.

Kl. 6: Festandakt.

Søndag 3. jan.

Kl. 8,45: Sangmesse.

Kl. 10,45: Høimesse med preken.

Kl. 6: Andakt.

Torsdag 7. jan.:

Kl. 6: Tilbedelsestid.

Søndag 10. jan.:

Kl. 8,45: Sangmesse.

Kl. 10,45: Høimesse med preken.

Kl. 5: Andakt med kort preken.

UKEKALENDER:

Torsdag 24. desember: Vigiliedag før jul. Fredag, 1. juledag: 1. messe: Ep. Tit. 2, 11—15; Ev. Luk. 2, 1—14. — 2. messe: Ep. Tit. 3, 4—7; Ev. Luk. 2, 15—20. — 3. messe: Hebr. 1, 1—12; Ev. Jón. 1, 1—14. — Lørdag, 2. juledag: Lektie Ap. Gj. 6, 8—10; 7, 54—59; Ev. Mt. 23, 34—39. — Søndag, 3. juledag: Johannes, apostol og evangelist. Lektie Sirak. 15, 1—6; Ev. Joh. 21, 19—24. — Mandag. De uskyldige barn. — Tirsdag. Thomas, biskop og martyr † 1170. — Onsdag. Søndagsmessen i Juleoktaven. — Torsdag. Sylvester, pave † 335. — Fredag. Nyttårsdag. Ep. Tit. 2, 11—15; Ev. Luk. 2, 21. — Lørdag. St. Stefans oktavdag. — Søndag 3. januar: Jesu hl. navn. Lektie Ap. Gj. 4, 8—12; Ev. Luk. 2, 21. — Mandag. Oktavdag for de uskyldige barn. — Tirsdag. Vigiliedag. — Onsdag. Hellig trekongersfest. — Torsdag—Lørdag. Dager i oktaven.

Søndag 10. januar: Høitidelighetelse av Helligtrekongersfest.

NB! Julaften er det faste- og abstinensdag inntil kl. 12 middag. — Fredag, 1. juledag, er ikke abstinensdag.

Søndag 10. januar tilfaller kirkekollekten misjonene i Afrika.

skopenn som også holdt en tale i full harmoni med retretens ånd, og med St. Josephsstrenes skjønn sang og musikk, som løftet sjel og sinn op på et nivå, som legemet vanskelig kan tåle. Om aftenen var der i kirken høitidelig optagelse av 7 nye medlemmer, og derefter kom patroatsfesten med helt fullt hus. Hs. høiærv. biskopen i spissen for de øvrige innbudte geistlige gledet deltagerne med å motta innbydelsen. Etter avsyngelsen av den tradisjonelle Mariasalme, kom den vakre prolog, fullendt fremført av frk. Borch. Derefter kom man med Pére Bechaux til kirkedistriktene i Nord-Norge. Det var en lang reise — og en meget interessant og vidtomfattende redegjørelse om virksomheten der nord, så det var ikke så rart om det blev litt vanskelig å få det inn under en festtales trange ramme. Så fikk man noen morsomme sangnummer av frk. Borg-Müller, og vital og spillevende som hun var med sin gode mimikk, høstet hun stormende bifall, og det gode stemmemateriell lover godt for fremtiden, og håper man snart å høre henne igjen. Ved bordet var der taler av Hs. Høiærv. biskopen og andre. Et telegram fra den fraværende og savnede præces blev oplest og besvart. også fra den kjære, men fraværende str. Louise Emma blev der oplest en hjertelig skriftlig hilsen, som også blev skriftlig besvart. Som siste post på programmet kom oplesning av frk. Maria Elisabeth Larsen, Dessverre var

tiden så langt fremskreden at man ikke fikk anledning til å nyte hennes kunst fullt ut, men vi håper ved en annen anledning å få høre mer av frk. Larsen's overflod. Der sendes en hjertelig takk til alle der ved velvilje og god hjelp bidrog til festens gode forløp.

M. R.

Hamar. — Hamar lokalavd. av St. Olavs forbund hadde sitt siste møte i 1936 fredag 4.—12. Mange var fremmøtt — især var det svake kjønn sterkt representert. Møtet blev åpnet av formannen med noen velkomstord, og «Olavshymnen» blev sunget. Pater Vanneufville — aftenens foredragsholder fikk så ordet, og talte over emnet: «Alteret gjennom tidene». Det meget interessante foredrag blev fulgt med stor oppmerksomhet — greit og fengslende blev alterets historie, dets utvikling fra de første tider til våre dager klarlagt for oss. Endel fine lysbilleder blev også forevist. Pateren høstet stort bifall for hvad han gav oss, og blev ønsket velkommen til Hamar igjen snarest mulig. Etterpå blev vi benket rundt et festlig dekket bord, og kvelden forløp i alle deler vellykket med avvekslende sang, aftenrekningen og hyggelig samvær ellers. — Med nr. 29 i «Helg og Heim» sluttet møtet.

P. S.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri, Oslo.